

مفهوم و مصداق

مفاهیم

کلی: مفهومی که قابلیت انطباق بر بیش از یک مورد را دارد؛ مانند: خدا، بلندترین کوه ایران، پدر من.

جزئی: مفهومی که قابلیت انطباق بر بیش از یک مورد را ندارد.

دسته بندی مفاهیم جزئی

۱- کلماتی که پس از صفات اشاره می آیند؛ مانند: همین مرد، آن دختر.

۲- هنگامی که راجع به یک لفظ حرف می زنیم؛ مانند: سعدی، نقطه ندارد.

۳- کلماتی که داخل گیومه هستند و لفظ آن ها مدنظر است؛ مانند: «دختر»

۴- اسامی خاص، مانند علی، خلیج فارس.

نکته: در کلی بودن یک مفهوم تنها قابلیت داشتن مصادیق متعدد موردنظر است، نه وجود آن ها. این مصادیق ممکن است در زمان های مختلف وجود داشته باشد؛ برای مثال: پایتخت ایران که الان تهران است، اما قبلاً جای دیگری بوده و ممکن است در آینده نیز تغییر کند.

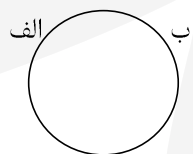
نسبت های چهارگانه (نسب اربع)

۱- تساوی

همه مصادیق دو مفهوم مشترک اند.

مثال: انسان - ناطق

هر الف ب است، هر ب الف است: دو موجه کلی (بدون نسبت باهم)

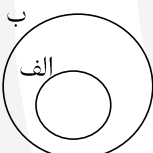
دایره های منطبق برهم

۲- عموم و خصوص مطلق

همه مصادیق اولی مصداق دومی است اما دومی مصداق دیگری هم دارد.

مثال: شیعه - مسلمان

هر الف ب است، بعضی ب الف است، بعضی ب الف نیست؛ یک موجه کلی - یک سالبه جزئی - یک موجه جزئی (در نسبت، عکس مستوی و تداخل تحت تضاد باهم)

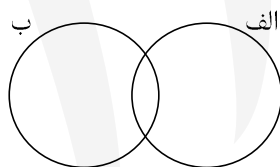
دایره های متداخل

۳- عموم و خصوص من وجه

برخی مصادیق مشترک دارند، اما مصادیق غیرمشترک هم دارند.

مثال: معلم - زن

بعضی الف ب است، بعضی الف ب نیست، بعضی ب الف است، بعضی ب الف نیست؛ دو موجه جزئی - دو سالبه جزئی (در نسبت، عکس مستوی و تداخل تحت تضاد باهم)

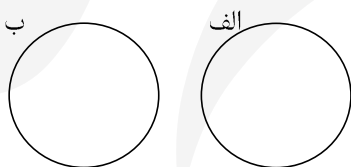
دایره های متقاطع

۴- تباین

دو مفهوم هیچ مصداق مشترکی ندارند.

مثال: چرخ - ماشین

هیچ الف ب نیست، هیچ ب الف نیست؛ دو سالبه کلی (در نسبت، عکس مستوی باهم)

دایره های متخارج

طبقه بندی مفاهیم

کاری را که در طبقه بندی مفاهیم انجام می دهیم:

- مشخص کردن وجود اشتراک آن ها با مفاهیم مشابه
- مشخص کردن وجود افتراق آن ها با مفاهیم غیرمشابه
- شروع با مفهومی عام و رسیدن به مفهومی خاص

اهمیت نسب اربع در تقسیم بندی و طبقه بندی مفاهیم

- هر طبقه از مفاهیم باید نسبت به مفاهیم طبقه قبل خود رابطه عموم و خصوص مطلق داشته باشند.
- نسبت مفاهیم هر طبقه با یکدیگر باید تباین باشد.